

2. KOŁO (90) praep

Oba o jasne (w tym w pierwszym 1 r: błędne znakowanie).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w.

Zawsze cum G.

1. *Wskazuje na bliskość przestrzenną: przy, w pobliżu; ad, circa, circum, cis, citra, ob Cn (53) : Auiceⁿna powiada iżzby tylko Piwonija która koło Rzimu rofcie miała tę moc naprzeciw timprzerzeczoným niemoczam FalZioł I 97d; [granica] chyli fie idąc koło Morzá ná południe gory która pátrzy do Bethoron Leop Ios 18/14, Luc 22/55; Prot A3v; Strum Gv [2 r.], Nv [2 r.]; PaprPan N2v; lecz pśi koło niego wyiąc/ dotknąc fię go nie śmieli/ ále go ráczey ftrzegli SkarŻyw 429; A tyż to tu czárćie gdaczeńz? Z łancuchem koło drzwi fćaczeńz. MWilkHist E3v; StryjKron 160, 677; Leć gdyby koło ćiebie niezczęście zágrzmiáło/ Zádnegoby ná ten czás ftobą nie zoftáło. CzahTr H4v, D3v, G4v, H2; KlonFlis C; A ták náwłoczywfyz fie koło oney fćáły Nie doftáł fwego bydlá KlonWor 22, 19, 40.*

W charakterystycznych połączeniach: koło kogo, czego by(wa)ć (2), chodzić (iść) (2), miotać, nawłoczyć się, paść się, rodzić się, rosnać, skakać, usadzić się.

a. *Z dodatkowym elementem otaczania: dookoła (20) : FalZioł I 3c; A łoy y ogon y wfyfćkę tłuftóć która obrafta koło wnętrza [...] oddzielił. Leop Lev 8/25, Deut 2/1, 1.Petr 5/8; WyprKr 100; ábowiém w Leście około Pniakow álbo koło drzewá sílá źiemie zoftáwuia Strum F3v, O2; płoty koło Winnic czynili StryjKron 31; Iáko Achilles Hektorá włoczył kolo Troiey KlonŻal B3v; Calep 3b, 425b, 471a, 668b, 999a, 1131a; GrabowSet E2v; GosłCast 53; KlonWor 12, 40, 75.*

W charakterystycznych połączeniach: koło czego chodzić, czynić, krążyć (2), lecieć, obrastać, obwić się, włoczyć, wodzić, zebrać się, znatykać, zostawować.

b. *Wskazuje na bezpośredni kontakt (zwykle połączony z położeniem wokół): na (8) :*

a. *Części z całością (7) : WyprKr 64v; Szczupły pręt látorofle ná doł fie vkłonił. Liftecźki koło dołu/ wfyżtki bárzo mdláły WisznTr 12; Limbus – Brám koło fuknie niewiřczy. Calep 604a, 167a, 608a, 843a; A zác to lekki kozub/ ábo te pśie wfyż/ Co to koło niey wifzá czworákie rękawy ZbylPrzyg A4v.*

W charakterystycznych połączeniach: koło czego lamować, okładać, wisieć.

β. *Dwóch różnych rzeczy (1) : Łancuchy brzmią koło nog RybGęśli B.*

c. *Wskazuje na przebywanie w towarzystwie osoby (4) : Y miał koło siebie siedm zakonnikow/ ktorzy mu fłużyli wednie y wnocy. SkarŻyw 293; StryjKron 310; ZawJeft 48; Stali tám koło niego dorośli fynowie KlonWor 70.*

W charakterystycznych połączeniach: mieć koło kogo (2), stać (2).

2. *Wskazuje na punkt centralny ruchu wirowego (1) : Poli – Dwa punkti mebieskie [!], ieden na połwci [!], a drugina południe, koło ktorich wfyżtko niebo obracząfie. Calep 817a.*

3. *Wskazuje na bezpośredni lub dalszy obiekt czynności (23) : Gáláád zá Iordanem odpoczywał y Dan robił koło okrętow Leop Iudic 5/17; po Mfzy ćiał pod wiechą z chłopy kozerę/ [...] á koło máłpy fwey pod wieczor chadzał OrzRozm H2v; LeovPrzep a2v; BielSpr c2; á nie biy vbogięgo chłopká kijem/ któryć téż pómoże koło tego prácowác Strum H4v; á záfwe kiedy byś miał co koło tych*

Karpiąth spráwować álbo łowić/ álbo przefádzać/ Pátrz zówždy dnia pogodného y ciepłego *Strum* Pv, F3v, G, Rv; PHidipus on pan Grecki był tákowey cnoty/ Ze lie pilniuchno báwił koło tey roboty/ Ktorą lie zówždy báwią więc mężni Rycerze *PaprPan* Qv; *SkarŻyw* 167; *KlonŻal* D3; *Calep* 402a, 933b, 1124a; Koło wśzelkiey poślugi vprzeymieś chodźiła. *LatHar* 518; *WujNT* 392.

W charakterystycznych połączeniach: bawić się koło czego (4), chodzić (chadzać) (2), obierać się, (po)robić (3), pracować, rozumieć, sprawować, uwikłać.

a. *Przy potencjalnym obiekcie czynności wskazuje na zakres predyspozycji psychofizycznych i umysłowych: w zakresie (6) : Y pośłał Krol Hirám w onych okręćiech ślugi śwoie/ męże w żeglárftwie y koło morzá dobrze vmiejętne [gnaros maris] *Leop* 3.Reg 9/27; *Strum* F3v; Ieśt zacność możność wielką ieśt ktemu y spráwá/ Ták koło spráw Rycerfkich iák około práwá *PaprPan* K4, G3v, Sv, Bb3v.*

W charakterystycznych połączeniach: pilność kolo czego, rozumieć, trafić, umieć, umiejętność, zachodzić się.

4. *Wskazuje na związek logiczny, skojarzeniowy, tematykę: w związku z, na temat, o czymś (9) : *RejKup* 08v; Bo gdzieby się miało co koło egzekucyi zacząć niemałego do tego czasu potrzeba. *Diar* 27; A co lie tknie koło Lośow/ żeby przez Lośy Krol s poyśzrodká siebie miał być obieran/ tedy by to nie przez niedzielę áni przedwie było *MycPrz* II C3; *CzechRozm* 223; poradził mu Sigmunt Cefarz áby potáiemnie á pojedynkiem z Pány Koronnymi koło tego tráctował. *StryjKron* 558, 697; *KmitaSpit* C6v [2 r.].*

W charakterystycznych połączeniach: koło czego tknąć się, traktować, wadzić się (2), zacząć się.

a. *Wprowadza nowe zagadnienie: co dotyczy, jeżeli chodzi o (1) : kolo thich łkodnykow pana Voyewodzynich. czo nie obyeczal yedno the^{go} pan Voyewoda wdzyeczen od ye^{go} Kro. mczi nychay bendzye. *LibLeg* 11/171v.*

5. *Wskazuje na przybliżenie ilościowe; ad, circa, circiter, facile instar, plus minus, praeter – propter, quasi Cn (4) : Legio – Huff z ludu żołnierskiego koło śzesczi tífieczy. *Calep* 588b, 1045a.*

a. *O czasie; ad, circa, circiter, cis, citra, de, sub Cn (2) : Hirquitallire – Początek (miazłzgo [lege: miąższego]) mowienia, w młodziencu koło 18 roku. *Calep* 484b.*

*Wyrażenie: »coś koło« (1): bo coś koło połowice dnia trzećiego zmartwych wftał. *LeovPrzep* K.*

Cf OKOŁO, WKOŁO